Гуманітарні науки (Філологія)

Роль аргументації у контексті функціональної лінгвістики

Доронкіна Н.Є.
Старший викладач кафедри англійської мови технічного спрямування №1, факультету лінгвістики національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Функціональна лінгвістика, як відомо, вивчає функції мовленнєвої комунікації. Таким чином, мова розглядається як інструмент для виконання своїх функцій. Оскільки вербальна аргументація приймає участь у функціонуванні мови, то вона частково поділяє її функції.

Однак термін «функція» має низку значень, що впливає на розуміння функціональної лінгвістики та визначає підхід до вивчення аргументації. По-перше, функція - це призначення об'єкту у межах системи, до якої він належить.

По-друге, ми називаємо функцією різновид зв'язку між об'єктами, коли зміна одного впливає на зміну іншого. Тоді другий об'єкт називають функцією першого.

По-третє, даний термін вважають співвіднесеністю елементів цілісної структури між собою, що підтримує існування самої структури [2, с. 220-223].

У значені ролі об‘єкту аналізують низку функції мови [4, с. 326). Одна з функцій мови – аргументативна, тобто аргументація виступає як інструмент виконання даної функції та виконує таку функцію у системі мови.

Аргументація задіяна в виконанні таких функцій, як:

– особистісна функція, яка означає здатність мовця пояснити хід своїх думок, що повною мірою проявляється в процесі аргументації;

– міжособистісна функція, що робить можливим встановлення і підтримку необхідних соціальних та ділових відносин, наприклад відносин між аргументатором і реципієнтом;
– текстова функція має місце, оскільки в процесі вербальної аргументації створюється текст;
– директивна функція дозволяє пропонувати, переконувати або вмовляти, що безпосередньо стосується аргументації;
– референційна функція дозволяє говорити про часове і просторове оточення і про саму мову, що часто відбувається в аргументації;
– імагінативна функція означає творче використання мови, що при аргументації цілком можливо [1, с. 116-133];
– інструментальна функція дозволяє мовцю зробити так, щоб хтось зробив щось для нього, що зокрема відбувається за допомогою аргументації;
– когнітивні функції, тобто сукупність процесів засвоєння (що відбуваються у процесі аргументації) привертання та збереження уваги, сприйняття, збереження знань, формування понять, мислення тощо [7, с. 134];
– ідентифікаційна функція аргументації, яка є необхідною для аргументативного обґрунтування наукової інформації, оскільки знання, що спочатку сприймаються адресатом лише в якості інформації, наповнюється смислом через ідентифікацію, тому саме завдяки аргументації вона пропускається через інтелектуальні, соціокультурні та світоглядні настанови реципієнта, що сприяє ідентифікації [5, с. 215].

У комунікативному плані аргументація слугує проявом комунікативної та пізнавальної функцій мови у процесі спілкування, тобто процесом передачі, тлумачення та навіювання реципієнту інформації, що зафіксована у тезі аргументатора. Висвітлюють комунікативно-пізнавальну функцію аргументації, згідно з видом якої аргументативний тип мовлення поділяють на підтипи, наприклад функції встановлення достовірності висловленого шляхом наведення фактів відповідає підтип підтвердження. Іншим

прикладом функції є встановлення доцільності дії, що визначає підтип обґрунтування.

У процесі аргументації мовець завжди передає реципієнту певну інформацію, здебільшого мовними засобами. Отже зміни в мові викликають зміни в аргументації і тому аргументацію можна назвати функцією мови, що відповідає другому значенню терміну «функція».

Згідно з третім варіантом значення функції, аргументація також може бути представлена як функціональна єдність [3, с. 335-336]. Аргументація має шість різних функцій: дані, висновок, обґрунтування, попередні міркування, кваліфікатор аргументації і умови, за яких допускаються виключення.

Зазвичай більшість цих функцій відсутня, причому перші три функції вважаються головними, а решта – другорядними. Як ми бачимо, згадані функції, відповідають складовими моделі аргументації, що означає, що кожна з них виконує свою функцію в аргументації. У такому контексті слід зазначити, що поняття «функція» та «структура» доповнюють одне одного [6, с. 95].

Література:

1. Демьянков В. З. Интерпретация политического дискурса в СМИ / В. З. Демьянков // Язык СМИ как объект междисциплинарного исследования. – М.: Изд-во МГУ, 2003. – С. 116-133.
2. Доронкіна Н. Є. Прагматичні функції аргументації у науковому дискурсі / Н.Є. Доронкіна // Наукові записки. – Кіровоград: КДПУ, 2013. – Вип. 118. – С. 220-223.
3. Ельмслев Л. Пролегомены к теории языка / Л. Ельмслев // НвЛ. – М.: ИЛ, 1960. – Вып.1. – С.264-389.
4. Halliday M.A. Linguistic function and literary style: an inquiry into the language of William Golding's «The inheritors» (1971) / M. A. Halliday // Essays in modern stylistics. – L.; N.Y.: Methuen, 1981. – P. 325-360.

5. Кузьмина Н. Е. Идентификационная функция аргументации в науке / Н. Е. Кузьмина // Вестник Поволжской Академии государственной службы им. П.А. Столыпина. – Саратов, 2010. – № 1 (22). – С.214-220.
6. Meyer F. Konzept eines struktural-funktionalen Theorienmodells für eine Sozialgeschichte der Literatur / F. Meyer, C. M. Ort // Zur theoretischen Grundlegung einer Sozialgeschichte der Literatur: Ein struktural-funktionaler Entwurf: Herausgegeben im Auftrag der Münchener Forschergruppe «Sozialgeschichte der deutschen Literatur 1770-1900». – T.: Niemeyer, 1988. – S.85-171.
7. Siegfried K. Zur Natur kognitiver Störungen bei depressiven Erkrankungen // Persönlichkeit und Kognition: Aspekte der Kognitionsforschung: Festschrift zum 65. Geburtstag von Fritz Süllwold / K. Siegfried. – Göttingen etc.: Hogrefe, 1996. – S.134-152.